

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és lapfőnököse:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára bélyeg
8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 1 frtial 1000

Drágul az élet.

(-th.) Magyarországot még harminc-
negyven év előtt is Európa éléskamará-
jának tartották. A jólét általános volt
még a század közepén, s büszkén mon-
dogattuk: Extra Hungariam non est vita.

Néhány évtized alatt azonban na-
gyot fordult a világ. Az általános jólétet
az általános nyomoruság váltotta fel, a
birtokos osztály nyakig úszik az adós-
ságban.

Vajjon mi okozta ezen változást?
Miért jutott Magyarország ilyen gazda-
sági válságba éppen azon időben, midőn
alkotmánya helyreállított, s a nemzet
sorsa felett a saját törvényhozása intéz-
kedhetett? Kétségtelen, hogy a közleke-
dési eszközök rohamos fejlődése közelebb
hozta egymáshoz a nemzeteket, s a tá-
voli világrészek lakóit is arra ösztönözte,
hogy művelés alá vegyenek olyan földte-
rületet, melyeket eke még soha nem
hasított, s terményeiket a fogyasztó Európa
piacaira vigyék, a hol addig a magyar
buza s a magyar bor vitte a főszerepet.

Terményeinkkel ilyképen évről-évre
nagyobb versenyre kelt az amerikai, az
orosz s a keletindiai buza, mely óriási
kiterjedésű szűz földterületeken természet-
tétvén, előállítási költsége csekélyebb volt,
s azért a termelők azt olcsóbb áron ad-
hatták el.

Ezen verseny nyomást gyakorolt a
mi búzánk áaira is, s abban természet-
szerűen hanyatlást idézett elő. Ámde ezen
verseny, habár nagy befolyással volt föld-
művelésünkre, távolról sem volt oly nyo-
masztó, hogy avval sikeresen meg nem
küzdhattunk volna.

A tagosítások és vízszabályozások
következtében nálunk is sok pihent talaj
került művelés alá, s a gazdálkodás in-
tenzivebbé kezdett válni. Ennek folytán
több gabonát termesztünk, mint az-
előtt, s részint az okból, hogy aratásunk
korábban kezdődött, részint a rövidebb
ideig tartó szállítás miatt két-három hét-
tel előbb jelenhettünk meg gabonánkkal
Európa piacain.

Ezen előnyösebb helyzet dacára azon-
ban földművelésünk évről-évre válságosabb
helyzetbe jutott. A gabonaárak egyre ha-
nyatlottak, akár volt jó termésünk, akár

silány. A birtokos osztály az áruk kép-
ződésére semmi befolyással sem birt, ha-
nem csak adta gabonáját, amelyen áron
azt a kereskedő megvenni akarta. A ke-
reskedők pedig a nagy tulprodukción hangoz-
tatva, mindjobban nyomták le a ga-
bonaárakat, a nélkül azonban, hogy ezzel
arányban a fogyasztó közönség olcsóbb
liszthez és kenyérhez jutott volna. A ga-
bona-börzék lassankint annyira elhatalma-
sodtak, hogy a gabonaárak alakulásában
valóságos monopóliumot gyakoroltak, s a
gabonát ép oly spekuláció tárgyává tet-
ték, mint bármilyen hitelpapírt.

A börzék ily módon letértek a reá-
lis kereskedelem teréről, megfélekedtek
arról, hogy a kereskedő szerepe a ter-
melő s a fogyasztó közönség közt az áru
adásvételét közvetíteni, s be nem érték a
közönséges polgári haszonnal, hanem a
határidő-üzlettel, az úgynevezett papiros-
buzával roppant hazárdjátékot űztek. Így
vesztette el a gabonakereskedelem a reá-
lis talajt, s így vált lassankint földműve-
lésünknek valódi csapásává.

Az ez ideai aratás azonban nagy meg-
lepetést hozott. A terméskilátásokról eleve
jól értesített gabonabörzék kezdetben ki-
csiben, később mindig jobban és jobban
kezdtek a gabona árát emelni, annyira,
hogy azok végre a múlt évnél a kétsze-
resét érték el. Mindenki csodálkozott ezen,
mert habár az aratás gyöngye volt, nem
csak nálunk, s Európa nagy fogyasztó ál-
lamaiban, hanem Amerikában s Orosz-
országban is, sőt Kelet-Indiában éhínség tört
ki, a nagy gabonakereskedők mindig tul-
produkciónról, óriási készletekről beszéltek,
s azért raktárokon felhalmozott gabona-
tömegek mellett a gyöngébb aratás is a
szükségletek fedezésére elegendőnek lát-
szott.

Csakhamar kitűnt azonban, hogy a
gabonabörzéknek a tulprodukcióna vonat-
kozó állítása csak mese, melyet arra gon-
doltak ki, hogy a gabona árát lenyomják,
s így azon mennél többet nyerjenek; mert
azok a híresztelt nagy készletek, melyek
a nagy tulprodukción folytán állítólag fel-
halmozódtak, nem voltak sehol, sem Ame-
rikában, sem Oroszországban, a mi keres-
kedőink magtárai pedig kongtak az üres-
ségtől.

A börzék ez azonban zavarba nem
hozta, sőt éppen kapva-kaptak a kínálkozó

alkalmon, s felrugtatták az árakat. ^{szemle}
Azért, hogy avval a termelőknek kedves-
kedjenek, sem pedig azért, hogy a fenye-
gető inségre való tekintettel magtárait
megtelítsék, hanem csak azért, mert ezen
hause-spekuláció a nagy gabonakereske-
dők tekintélyesebb részének óriási nyere-
séget helyezett kilátásba. A nagykereske-
dők ugyanis a nagy uradalmak egy re-
szétől, a középbirtokosoktól pedig majd
kivétel nélkül már előre alkudták ki a
gabonát a régi alacsony árak alapján, s
arra előleget is adtak. Ezeknek tehát a
szerződés szerint szállítaniok kellett, bár-
milyen legyen is a gabona ára.

Ugyanilyen helyzetben volt számtalan
kisebb kereskedő, a ki már a tavasszal
s a nyáron, mikor még jobb aratási kilá-
tások voltak, csinált kötések a börzén.
Ezeknek is vagy szállítaniok kell a kikö-
tött áron, vagy csődöt kell mondaniok. A
helyzet urai tehát a nagykereskedők levén,
az amerikai és orosz készletek elmaradása
s az ezen országoknak gyöngye termése
miatt előreláthatólag bekövetkezendő cse-
kélyebb behozatal kedvező alkalomnak ki-
nálkozott arra, hogy a gabona árát minél
magasabbra felszöktessék, mert hiszen mi-
nél magasabb az ár, annál nagyobb a
nyereségök, s a nagy malmoknak, hogy
fogyasztó közönségöket kielégítsék, örle-
ményre szükségük van.

Sem a magyar, sem más európai nem-
zetbeli földbirtokosok nem követeltek ma-
gasabb árakat. Eszök ágába sem jutott a
szegényeknek szembe szállni a hatalmas
gabonabörzékkel, melyeknek kegyelmétől
gabonájuk ára függött, de meg sem kér-
dezték őket, mit kívánnak a gabonáért.
Azért tehát nem a termelők fokozottabb
követelése gyakorolt nyomást a börzékre,
s kényszerítette ezeket az árak emelésére,
hanem ők maguk a földbirtokosokra való
tekintet nélkül szabták meg az árakat,
most magosan csak olyan önkényűen, mint
azelőtt az alacsonyakat.

Bizonyos, hogy sok földbirtokosnak,
különösen azoknak, a kik gabonájukat még
az aratás előtt el nem adták, s előlegek-
kel magukat le nem kötötték, a mostani
magasabb árak hasznot hoznak. Elfelej-
tenünk nem szabad azonban, hogy a föld-
birtokosokra kedvezőnek látszó ezen mai
állapot gazdasági válságunknak csak újabb
körtünete, mely a szakavatottak előtt csak

még jobban bizonyítja, hogy földmivelésünk s a termelők és fogyasztó közönség érdeke játékszer a nagy spekulánsok kezében, melylyel a börzéken úgy játszanak, a mint az az ő nyereségvágyuknak éppen legjobban megfelel.

Ha földmivelésünket ezen lidércnyomás alól felszabadítani s a termelők és a fogyasztók érdekeit valóban megóvni akarjuk: akkor szakítanunk kell avval a merkantil szellemmel, mely a mostani gabonabörzéken felburjánzott, s mely ellen a magyar kormány semmit sem tesz, sőt annak sok részben kedvez.

Németországban már hozzá is fogtak a börzék reformjához, s azokat a szeretlen spekuláció teréről a reális kereskedelem alapjára visszazoritani akarják. Nálunk, a hol a nem mindig szolid nagy tőke és nagy kereskedelem a kormánynak dédelgetett kedves jószág, ilyesmire ma gondolnunk sem szabad. Egyedüli mód, hogy a földbirtokost és a fogyasztó közönséget alárendelt helyzetéből kiemeljük s azon nagy adózástól megmentjük, melyet a börzék urainak a közvetítésért fizetni kénytelenek: az önszegély, a szövetkezés. De okos s olyan szövetkezés, mely a termelőt és a fogyasztót közvetlenül érintkezésbe hozza egymással, s módot nyújt arra, hogy azon a nagy hasznon, melyet most a közvetítőknek fizetni kénytelenek, megosztozkodjanak.

Adja Isten, hogy a nép vezetői mielőbb belássák, hogy csak az erőknélk ilyen egyesülése képes a nemzet vagyoni jólétét biztos alapra fektetni, s ez által szellemi fejlődését s művelődését is előmozdítani.

A kath. egyházi vagyon jogi természetete. Most az autonómiai mozgalmak idején sokszor jön szóba püspökségeink és egyáltalán egyházi vagyonunk természetete, mivel azt kívánjuk, hogy annak kezelése, alapjaink és alapítványainkkal egyetemben, kizárólag az autonómia bizassék. Ezt kívánja az önállóság, amiben az autonómia áll. A protestánsok a mi vagyonunkon

osztokodni kívánván, annak az autonómia kezelésébe való jutását ellenzik s már csak ezért is akadályozzák magának az autonómia létrejöttét. A „Szabad Sajtó” multkor nyíltan kimondta, hogy ebből nem lehet semmi, mert vagyonunk — szerinte — „állami eredetű vagyon” és az állam nem mondhat le „birtokjogáról”. Hogy alapjaink és alapítványaink, melyek most a miniszter kezében vannak, tisztán kath. eredetűek, III. Ferdinánd óta a király, a papság adományából és az eltörült szerzetes rendek vagyonából összegyűjtve, azt tudja mindenki s az országgyűlés megbízásából ezt okmányokkal is kimutatták gr. Apponyi Albert és Apáthy István képviselők, akiknek memorandumaik kinyomatva közkézen forognak. Ez tisztázott dolog. Ami pedig püspökségeink vagyonát illeti, kivált ezt szeretik állami vagyonnak nevezni, azon a címen, mert valamikor sz. István király adta ezt a püspökségeknek. Eltekintve attól, hogy a püspöki és káptalani birtokokban sok magán adomány is foglaltatik és sz. István adománya a századokon által sok változáson ment keresztül, nézzük csak, vajon lehet-e sz. István adományát „állami” birtoknak nevezni? Nemi ismeri, vagy legalább nem akarja ismerni a történelmet, aki így beszél. A 10-ik és 11-ik században se államról, a mai értelemben, se állami birtokról nem volt szó, akkor az nem létezett; ez a mai jogi fogalmaknak az akkori időbe való helytelen átvitele, hasonló ahhoz, mintha mondanám, hogy a mohácsi csatába vasuton szállították a magyar hadsereget. Hol voltak ezek az intézmények akkor! Nem léteztek. A hódítások korában — így beszél a történelmet — a legyőzött terület földét három részre osztották föl; egy rész a király vagy fővezér tartott meg, más rész a hódító törzs közt osztott föl, míg a harmadik rész a legyőzött, de nem nélkülözhető néppel hagyatott meg. Így volt ez a magyar hódító korban is. Tessek csak Pauler Gyulának: a magyar nemzet történetét az Árpád-házi királyok alatt, nevezetesen sz. István korát átolvasni. Ott lehet részletesen olvasni, hogyan osztotta föl István az országot, a meghódított területet; mennyit tartott ön magának saját „családi” birtokul, s hogyan hasította ki a magántulajdonát. István birtoka — mondja Pauler — nem keletkezett abból, hogy a magánbirtokból elvont valamit, ellenkezőleg a magánbirtok keletkezett adomány folytán abból, amit fejedelmi birtoknak tekintett. (I. 31 l.) Ebből fejlődött azután a hűbériség is. Sz. István ebből a magán, illetőleg, mint Pauler mondja 40 l. saját „családi birtokból” alapította a püspökségeket; állami vagyonból, mert ilyen akkor nem létezett, nem adott nekik semmit. Azért volt személyi kiváltság a főkegyuri jog is, melylyel viszonzásul II. Szilveszter Istvánt fölruházta. Tehát distingue tempora et concordabunt iura. Az állami vagyon újabb valami, csak az utóbbi században fejlődött, ezt a fogalmat nem lehet az Istvánkori magyar püspökségekre ráhúzni. Családi birtokból kaptak a magyar püspökségek vagyon, éppúgy, mint mikor Ország Mihály nádor a berencsi birtokot adta a nyitrai káptalannak. Ehhez a mai államnak semmi köze. Nem ő adta, nem is veheti

el, míg a magán birtokjogot elismeri; azért a protestánsok beszéde nem egyéb kommunizmusnál, midőn a kath. vagyon „állami eredetű” vagyonnak nevezik, melyen akár ők, akár mások osztozkodhatnak.

Apponyi Albert a sajtószabadságról. Abban a levelében, melyet jászberényi választóihoz intézett, Apponyi ezt mondja a sajtószabadságról: A sajtószabadság érintetlensége nem egyes újságírók érdeke, hanem mindnyájunknak, emberhez és szabad állampolgárhoz méltó élet-feltétele. Védünk a hatalom tulkapásai, az önző érdekek tultengései, a családok és szédelgők fondorlatai, a büntető igazságszolgáltatást elkerülő gazok merényletei ellen. Ezek az igazságok a modern emberiség tudatába mentek át és a századvégi magyar liberalizmus beteg észjárásának volt fentartva azok elhomályosítása. Csak ez a századvégi liberalizmus lehetett elég merész arra, hogy a magyar szabadság dicső ebredési korszakának alkotásait kikorrigálja és a 48-iki törvényhozás szabadsági biztosítékaiból egyet fölöslegessé nyilvánítson. Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Eötvös József, Széchenyi István azt tartották, hogy a sajtószabadság nélkülözhetlen biztosítéka, a sajtó felelősségének a közlelkiismeret, az eszük itélőszéke elé állítása.

A természetesség.

Az öreg Trefort ötletes ember volt. Érzelmét, terveit, jónak tartott szándékait nem szerte rejtegetni, hanem kimondta, úgy, ahogy gondolta. Híresek voltak levelei, melyekben egy-egy ilyen eszméjét röpitette világgá. Persze nem volt azokban rendszer s nem is találta el mindig a formáját annak, ami lelkét megragadta. S mivel miniszter léte akarátának súlyt is adhatott, izgékonyágával jót is, de nem egyszer zavart is idézett elő.

Egyszer a képviselőházban nagyban feszeggette, ezt is ötletszerűen, hogy nálunk nincs szellemi szabadság. Bajos volt kitalálni, hogy mit ért ezen a hiányon. Annyi bizonyos, hogy nem olyan egyházpolitikus szabadságot értett, amilyen most következett be nálunk, mert ő is, pártja is akkor az Irányi-féle vallás-szabadsági és polgári házassági indítványokat következetesen leszavazta. Erre azt szokta volt mondani: quia non movere. Most látjuk, hogy igaz volt.

Sokan vitatkoztak akkor, hogy mit akart az öreg úr mondani. Nálunk nincs szellemi szabadság! Egyik erre, a másik másra magyarázta, de körülbelül abban mindnyájan megegyeztek, hogy bizony nálunk Magyarországon nemesak nem hiányzik, de nagyon is nagy a szellemi szabadság. Beszélhet, írhat itt mindenki, a mit akar; gondolkodhatik, ahogy kinek tetszik.

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Jolán baja.

Réteky Jolán a Sacré Coer-ben nevelkedett. Tizenhat éves korában elvált az intézettől hogy szüleinek szárnyai alatt, mint a leányok rendszeren, a jövő napjait, s ezeknek eseményeit várja. Nevelésénél fogva minden adományok kűtfejének Istent tartván, szépségére, lelki és testi bájaira éppen nem volt rátartós és büszke; pedig már pusztán jelenléte is leírhatlan varázst gyakorolt a fiatalokra. Modorával, nyájas leereszkedésével, társalgásával s avval az örökös mosolylyal, mely ajkait körülsegélyezé, mindenkit lebilincsel. S így ki csodálkoznék azon, hogy a fiatal emberek szívét megdobogtatta, s ezek a bókoknak oly özönével ostromolták Jolánt, hogy csakis finom tapintata és helyes érke menthette meg oly kijelentésektől, melyekre a fiatal szív reményeit építeni szokta. Különösen Rejteky Béla gyuladt Jolán iránt kimondhatatlan szerelemre. Ha szabad ideje engedte, ott volt a Rétekyéknél.

A gyakori viszontlátások mindkettőben a rokonszenvet elesztették, s igazán csak Jolán szemérmének, mely arcának angyali fényt köl-

csönzött, tudható be az a meglepetés, melyet akkor érezett, midőn Rejteky egyik napon megkérte kezét. Zavartan, szemlesütve — mintha nem lett volna rá elkészülve — mondta az „igen”-t, mely két szerető lényt oly csodálatos módon mindörökké egybeforrasztani szokta s a melyben idők multával is az aranynapok legszebb emléke régi fényében megelénkül és megújul.

Rejteky Béla házasságának második évében is a drága és szeretetreméltó férj maradt, a kivel Jolán zavartalan boldogságot megosztá, s a kire szive szerelmének minden kincset ráhútté. Oly boldogan éltek, mint két madár, melyeket a jövő nap gondja nem aggaszt, s melyek dalolva töltik át a napot.

Ha pedig az ég derült, ki gondolna akkor zivatarrá és égi háborúra; ha a nap melengető fénye süt le ránk, ki gondolna villámra, mely az ég aljától az ég közepéig rémítően átcsikkázik?

Igy voltak, midőn Bélát hivatalos teendői két hétre máshová szőlították, s két évi együtt-lét után most első ízben bucsuztak el egymástól érzékenyen, mint az az egymást oly forrón szerető sziveknél természetes.

Jolán a közben himzéssel foglalatoskodott,

s az időt Béla nélkül oly unalmasnak, hosszúnak, sőt egyes perceiben elviselhetetlennek találta. Megigérték egymásnak, hogy mindennap levelet váltanak, s ime már negyedik napja, hogy Béla nem ír, mintha megfélekedezett volna Jolánról. Azért a boldogságnak fényugara gyuladt ki Jolán arcán, midőn végre megpillantotta a levél-hordót, a ki illatos és violapecsétes levelet adott át a fiatal asszonynak. Ez idegesen bontá fel a levelet s meglepetéssel olvassa:

Bélám!

Tehát esküszegő lettél! Multunkra fátyolt vetve, elhagyl és mással keltél egybe, te, a ki irántam érzett szerelmedet esküvel megfogadtad, te, a kire szivem szerelmét én, a boldogtalan, oly könnyelmű módon rápazaroltam. Ha előre sejtettem volna, hogy oly férfiuval ismerkedem meg, a kinek becsületszava csak eszköz, melylyel engem félrevezet, akkor összejövetelünk első pillanatától fogva utálattal fordultam volna el tőled. De bármely szemrehányással illesselek, ha megtersz, elhagyl azt a nőt, kihez csak érdeke és nem szerelem kötött, újból kebeledre borulok, elfelejtek mindent s maradok mindvégig szerető Irmád.

A levél olvasása közben Jolán egyensúlyát

De ha úgy közelebbről nézzük Trefort nyilatkozatát, belátjuk, hogy az öreg úr mégis csak mondott valamit, sőt talán többet is, mint első pillanatra látszik.

A szellemi szabadság az ember gondolkodásának, érzésének olyan kifejezése szavakban, tettekben, hogy a belsőnek teljesen megfeleljen a külső nyilatkozás s a mit az ember mond, tesz, határoz, az ne legyen más, mint belső meggyőződésének tartalma. A kettő teljes összhangban álljon s ebben az embert ne korlátozza senki.

Ez volna a szellemi szabadság korlátlan értelemben. De mivel az ember maga nem föltétlen mértéke a jónak és igaznak, a korlát, mely ezt a szabadságát körülveszi, kell hogy a jónak és igaznak legfőbb eszméje legyen. Azonban az erkölcsi jó eszméje szerint formált gondolkodásnak, érzésnek aztán igazán meg kell jogának lennie, hogy a maga valósága szerint nyilatkozhassék kifelé.

Ezt a szabadságot érthette Trefort, midőn azt mondta, hogy nálunk nincs szellemi szabadság, mert annyi tény, hogy ennek a hiányát sokszor érezzük a társadalmi életben. Természetesen nem úgy kell ezt érteni, mintha ez valami magyar specialitás volna, széplője ez a civilizált társadalomnak mindenütt. A művelt társadalom telve van hazugságokkal, alakoskodásokkal s amit az embereken látunk, akár beszédjüket, akár külső cselekedeteiket nézzük, nem mindig, sőt nagyon sokszor nem egyezik az illetőnek gondolkodásával, érzésével az, amit külseje mutat.

Nem értjük itt azt a hazugságot, amit valaki akár szóval, akár tettel, tudva és akarva elkövet, mert ez egyszerűen bűn, melyért elkövetője egyénileg felelős. De értjük azt az alakoskodást, melyet az emberekre a társadalmi élet egyszerűen rákényszerít, úgy hogy az ember kénytelen másképp beszélni, másképp tenni, mint meggyőződése magával hozná, hacsak a legnagyobb kellemetlenségeknek nem akarja kitenni magát; hacsak sokszor állását, anyagi jólétét, az emberekkel való békés együttélést nem akarja kockáztatni. Hízelegnie kell, jóllehet egész benesében undorodik az efféle pimaszságtól; hallgatnia kell, midőn beszélni akarna; helyeselnie kell, amit helytelennek tart; sőt dicséretekkel kell elhalmoznia sokszor olyant, akit hitvány embernek ismer.

Am nézzem ki-kí maga körül; elméledjék a sokféle körülményen, a mely között maga is megfordult s nincs ember, aki a mondottokra a saját tapasztalatában ne találja példát.

Ez a baj a civilizált társadalomnak átka,

mindjobbban veszté s midőn a levél végére ért, csak nagy nehezen nyithatta ki az ablakot, hogy a beözönlő üde levegő felfrissítse s az ajulástól megóvja.

Miként a derült égen, ha váratlanul égi háboru tör ki, villámok cikáznak: Jolán agyában is ezer és ezer gondolat támadt, s mindegyik ónteherrrel nehezedett szívére. Ezek ellensúlyozására csak a higgadt ész képes, de éppen az a baj, hogy a féltékenység ördöge az ést elhomályosítja, s olyankor oly nehéz a kigázolás, oly terhes a kibontakozás!

Szegény asszony! Ki vet véget iszonyú küzdelmeidnek, ki fogja szíved megbolygatott egyensúlyát helyreállítani, ki fogja előbbi boldogságod egére a nap tiszta fényét visszavarázsolni.

Jolán a boritékot tűzbe vetvén, a Szentszűz képe előtti imazsámolyra leborult, s keservesen zokogott, míg künn az éjszakai szél a lugas fái között mintegy vele sírva, tova nyargalt.

* * *

A földet az éj titokzatos leple boritá, s Jolán szíve kétségbejítő gondolatoktól vérzett. Nem tudott megbarátkozni avval a borzasztó gondolattal, hogy Béla a tiszta szerelem napjaiban oly rutul megcsalta volna, s csalfa férfi szerepét

melytől csak a rendkívüli jellemek s talán az anyagilag teljesen független emberek szabadulhatnak teljesen. Nem ment ettől a kényszerből a politikus, a hivatalnok, még a magán ember, de még a sajtó embere sem. Igazán sokszor a világból kellene kiszaladni, valami más csillagzaton kellene lakást keresni, ha valaki ettől a bajtól teljesen szabadulni akarna.

A kopaszodóknak, a hizegőknek virul a mai világ; a jellemes embernek, aki külső magatartását belső meggyőződésével szeretné összhangban tartani, rendszeren száraz a kenere, kemény az ágya és keserűségekkel teli a pohara. Nem minden téves Rousseau „Emil”-jében, midőn azt mondja, menjünk vissza a természethez, a természetességhez; egy keserű tapasztalata nyilatkozik ebben a modern civilizáció közepett élő embernek, melyet Rousseauval sokan ismételték már. Nagyon ki vagyunk mi valónkból forgatva, emberi mivoltunkat sokban meghamisítja az élet divata, tudtunk és akaratunk ellenére.

Még a teljesen független sajtó is fikció. Szeretnők azt a hírlapíró látni, akinek valaha meggyőződése ellan, holmi tekintetek szemmel tartásával, nem kellett volna írnia. Akármely formában. Vagy elhallgatott valamit, amit mondania kellett volna, vagy jó arcot mutatott olyasműhez, a mi neki se tetszett; dicsért, amit nem tartott dicséretreméltónak, vagy akárhogy, mert a hírlapírói alakoskodásnak is sok módja van. S hozzá nem is azokat értjük, akiknek a hírlapírás a kenyerök; akik párt, egyes politikus vagy más valami társadalmi testület szolgálatában állanak, ezek sokat beszélhetnének a jelen tételről; de értjük azokat is, akik inkább a közügy iránti szeretetből, inkább ambícióból foglalkoznak ezzel a mesterséggel: hányszor érzik ezek is, hogy létezik bizonyos kényszer, melytől az igaz meggyőződés rovására vajmi nehéz szabadulni. Nem mindig olyan különös jellemű ám a hírlapíró, mint a minőnek egyik-másik cikke mutatja. De ki az az ember, akinek mindig volna kevése szél ellen harcolni, aki képes volna magát minden emberi tekintettől függetleníteni, kivált akkor, ha az írást el nem kerülheti, ha nyilatkoznia kell? Arról az olvasó-közönségnek sokszor sejtelve sincs, minő lelki küzdelmek közé kerülhet a hírlapíró is, aki fölött azután sokan pálcát törnek. Nem mindig érdekhajzászat, nem a szolgalelkűség, hanem sokszor az a bizonyos kényszer az oka annak, hogy a sajtó sem teljesítheti hivatását minden esetben úgy, ahogy a közjó kívánna, vagy ahogy az író meggyőződése magával hozná. Nem mondjuk, hogy ez mindig van így,

öltvén magára, bizalmával, szívevel visszaelt és őt a könnyen hívő leányt csak törbe ejtette volna!

De a levél?! Kell-e több bizonyíték? Ha Irmának nincs igaza, miképpen magyarázható meg a levél tartalmának merészsége, a kárhözvétel és szemrehányás?

Ily ellentétes gondolatoktól gyötörtetve, Jolán egészen megaláztattnak érezte magát.

A másik pillanatban ismét a mult képei elevenedtek meg előtte: a lugas, hol Bélával oly sok boldog órát töltött, a vallomás, mely a fenyesek között Béla ajkairól oly őszintén hangzott el, hogy bűnösnek tűnt föl előtte a gondolat is Bélát ámitásról vádolni.

Ily különböző behatások alatt sokáig küzdött önmagával. Majd ráttért esküvője napjára.

Ujból odaképzeltte magát az Úr oltára elé, mely virágokkal volt díszítve. Még most is emlékszik tisztán arra az elhatározott ígéretre, mely Béla ajkairól a templom boltíve alatt elhangzott: holtomiglan, holtodiglan! A hívő és vallásos lélek nem gondolhatta el, hogy Béla Isten és emberek előtt rutul megcsalta volna, nem, erre ő nem képes! Talán csak Irma irigylője az ő boldogságának, Béla pedig jellemes és erényes, s inkább ő a bűnös, ki Béla hűségében kételkedett, ki néhány hitvány sornak oly könnyelműn hitelt adott-

de vannak ilyen pillanatok is, mert a hírlapírónak van alkalma sok-sok mindenféle emberrel érintkezésbe jönni, sok-sokféle igényvel találkozni.

Tagadhatatlan tehát, hogy Trefortnak a szellemi szabadság hiányáról szóló panaszában mély igazság rejlett s ha ő, a miniszter érezte azt, mit szóljon erről a közéletnek annyi más, a hatalom birtokával nem környékezett embere? Vajjon föleszmél-e a társadalom ezen önokozta bajából valaha? Annyi bizonyos, hogy a sok alakoskodással szemben szebbé, kellemesebbé tenné az életet a művelt, de valójából ki nem forgatott természetesség. (d.)

A peronoszpora ellen való védekezés.

Szőlőtenyésztésünknek ezen gomba ellensége hazánkban legelőször május végétől július elejéig szokott jelentkezni; károsítását, illetőleg pusztítását júliusban, különösen augusztusban egészen szüretig folytatja. Ismertető jelei a következők röviden: a peronoszporás szőlőlevél alsó lapja fölönként olyannak látszik, mintha cukorporral volna behintve vagy rajta dér képződött volna. Kezdetben e foltok aprók, szabálytalan alakúak, rendszerint a levél főbb erei mentében láthatók és csak későbbben olvadnak nagyobbakká össze. A levél felső lapján pedig az alsó lap foltjainak megfelelő helyeken először sárgás, később vereses barna, de nem kiemelkedő, végre elszáradó többnyire kerek foltok láthatók a szerint, a mint a gomba fejlődése kisebb-nagyobb mértékben haladt előre.

E gomba könnyen megkülönböztethető a nemez betegségtől (erinosis), melyet igen sokan a peronoszporával tévesztenek össze, s melyet a szőlőatka (Phytoptus vitis) okoz. E betegség azonban rendszerint nem veszedelmes. A nemez betegség foltjai a levél alsó lapján bemélyedtek, rendszeren piszkos fehérek, de nem ritkán hófehérek, barnás fehérek, sárgák, sőt vereslők is, tömött nemezhez hasonlóak, azaz sűrűn álló szőrök által képezetnek. A levél felső lapján pedig az alsó lap foltjainak megfelelő helyeken apró dudorszerű kiemelkedések láthatók, melyek színe rendszeren sárgás zöld vagy zöld, de gyakran különösen a fiatal leveleken vereses.

Megkülönböztetendő a peronoszpora a liszt-harmattól (Oidium) is, mely a levelek felső lapján pókhálószerű, a bogyókon lisztszerű piszkosfehér bevonatot alkot.

A peronoszpora nyári (conidia) és telelő sporák (oospora) által szaporodik. A gomba főleg a nyári sporák által terjed. A nyári sporák a szőlő összes földfeletti zöld részein, de főleg a levelek alsó felületén jelennek meg s később a gyümölcsön is és a fentebb említett foltokat alkotják. A nyári sporákat főleg a szél hordozza szét s hullatja el. Ha a nyári sporák a szőlő zöld részeire hullanak s itt eső- vagy harmatcseppbe kerülve, kellő melegben tovább fejlőd-

Erre úgy érezte, mintha megkönnyebült volna, s nyomban rá elhatározta magát, hogy e levél titkát sirjába viszi, s úgy fog meghalni, mint erényes nő és valódi hitves, ki hű férje becsületében sohasem kételkedett.

Evvel az elhatározással pihenésre tért, de sokáig, sokáig nem tudott elaludni. Hátha mégis igaz?! Keble zihál, szeme bágyadt, ajkai kivörösödtek, egész testén a nagyfokú láz jelenségei mutatkoztak. Másnap oly heves fokú láz tört ki rajta, hogy Bélát táviratilag sürgősen hazahívták.

Rejteky Béla remegve lépte át a küszöböt, s megborzadt a látványtól, mely eléje tárult. Jolán az ágyban égető láztól gyötörve felig holtan feküdt. Oda borult az ágyhoz s Jolán lázas kezét csókjaival halmozá el, majd Soós Béla orvosra tekintett föl és kérő hangon suttogá: „mentse meg életét, mentse meg mindenemet!”

Az orvos biztatta, hogy a baj nem oly veszélyes, a láz valamely belső felindulásnak eredménye, s reméli, hogy Jolánra az alvás jótékonyan fog hatni.

Majd papírt kért Rejtekytől, hogy megírja a recipét. Béla Jolán toilette-asztalához ment, s az asztalában szeme ismeretlen levelen akad meg.

nek, megtámadják a szőlő zöld részeit. A leveleket azonban csak a felső lapjukon támadhatják meg. A nyári sporák terjedése és támadása tart tavasztól késő ősziig.

A telető sporák (oosporák) a gomba testével (mycelium) együtt a szőlő testében, de főleg a levelekben fejlődnek s a lehullott level belsejében telelnek át. Nem volna tehát célszerűtlen ősz idején a lehullott leveleket, a mennyire kivihető, összegyűjteni és elégetni vagy más módon megsemmisíteni, mert ezáltal a gomba jövő évben való terjedését akadályozhatjuk meg. Ugyanis a levelben áttelelt sporákból fejlődnek legtöbbször az első nyári sporák, melyek megfertőzik a fiatal szőlőleveleket, minekutána nemsokára megjelennek a fiatal levelek alsó felületén a nyári sporák alakította foltok.

A peronoszpóra pusztítása közvetett vagy közvetlen.

Közvetlen első sorban ha a leveleket támadja meg, mert a megtámadott levelek gomba-lepte részei rendszerint tönkre is mennek, mivelhogy a megtámadott level részben vagy egészben ideje előtt elszárad s a legtöbb esetben le is hullik.

Közvetlen a pusztítás akkor is, midőn a fürtöt részben vagy egészen támadja meg a gomba, mert az ilyen fürt bogyói összeszáradnak, részben lehullanak; a felig-meddig megtámadott fürtök bogyóiból szűrt bor pedig többé-kevésbé csökken értékében.

A gomba pusztítása közvetlen lehet még azon esetben is, ha a hajtásokat korán megtámadja és tönkreteszi, de leginkább károsítja a vesszőket azáltal, hogy megakasztja fejlődésüket s így az illető vesszők meg nem érhetnek. Az ilyen vesszők felette érzékenyek a hideg iránt és télen már csekélyebb hidegben is elfagynak. Ez az oka, hogy újabb időben — a peronoszpóra általános elterjedése óta — a vesszők elfagynak is nagyon gyakori.

A gomba pusztítása közvetett, a mennyiben a megtámadott tőke egész fejlődésében meg van akadályozva és gyengítve úgy, hogy jövő évi tenyészete is szenved. Különösen pedig a tökéletesen ki nem fejlődött és a teli hideg által még megkímélt vesszők hajtóképesége nagy mértékben szenved, úgy hogy vagy ki sem hajt, vagy ha kihajtott, a hajtások rövid idő múlva elvesznek vagy igen rövidnek maradnak.

Mint hogy a gomba a leirt módon támadja meg a szőlőt, jelentékeny pusztításokat okoz, miről szőlősgazdánk eddigelé is elegendőképpen meggyőződhetek — okvetlen gondoskodnunk kell a gomba kártételének csökkentéséről, illetőleg megakadályozásáról. Erre pedig van hosszú időn át eredményesen kipróbált eljárásunk, melynek pontos és gondos, ideje korán való alkalmazásával szőlőinket a gomba kártételétől megmenthetjük. Ez eljárás a szőlőnek okszerű permetezése rézvegyületekkel. Ugyanis a gombasporák főleg a szél által jutnak a szőlő zöld részeire, kivált a level felső felületére. Ott kedvező körülmények

A level olvasásánál Béla végtelen haragra gyulladt és fölindulásának önkénytelenül is hangos kifejezést adott. Ártatlansága tudatában oda adja a levelet az orvosnak, mert sejti, hogy Jolán bajának az lehet az okozója.

Az orvos, mitsem sejtve, a kezébe veszi a levelet, de a másik pillanatban, a mint Irma kezeirását felismeri, a szó szoros értelmében egész lényében megremeg, csodálkozásba tör ki, mely hangra Jolán fölébred s ajkaira az öröm mosolya ül, a mint megpillantja Bétát, a ki felesége fölé hajolva, homlokára forró csókot nyom.

Átolvasván a levelet az orvos gyöngéden megfogja Jolán kezét, s a következő vallomást teszi: — Asszonyom meg fogja bocsátani, hogy tán félreértésből, bajának én vagyok az okozója. Irma levele nekem szól, s el nem képzelhetem, mely tévedés következtében kerülhetett az ön kezébe! Megvallom, hogy szívén könnyítsek, s férje ártatlanságát bebizonyítsam, hogy esküvőm előtt másfél évig ismeretségem volt Irmával, de mivel hűségemet csapodársággal és könnyelműséggel fizette vissza, elhagytam s megházasodtam. Azóta hírét se hallottam, s most sem tudom fel-fogni, mely érdekből írhatta meg a levelet, s hozzá annyi kíméletlenséggel és hazugsággal kiszínezve.

közt, tehát kellő nedveség és melegben csiráznak — s az illető részeket megtámadják, — ha azonban a csirázás alatt feloldott rézvegyülettel érintkeznek, tönkre mennek s a szőlő zöld részei mentve maradnak. Ezért szükséges a szőlő összes zöld részeit, különösen a levelek felső lapját olyképp permetezni, hogy a rézvegyület kis, apró foltok, pontok alakjában az egész level felületét ellepje s a levelre hulló harmatepp okvetlen érjen ilyen foltokhoz. Ezért fontos a jó s pontos permetezés. A rézvegyületek, a mennyiben a permetezésnél a szőlőbogyó felületén tapadva maradnak, a szőlőt vagy a belőle szűrt bort az élvezőre nem teszik veszélyessé; ajánlatos azonban a nagyon permetezett szőlő-bogyókat, élvezet előtt lemosni, mert egyrészt a bogyó íze szenved általa, másrészt nagy mennyiségben élvezve esetleg emésztési zavarokat okoz.

A permetezésre használt rézvegyületek és keverékek közül eddigelé a hazai és külföldi tapasztalatok szerint legjobb és használatra legalkalmasabb a rézgálic (kék gálic), melyet mészsóoldattal keverve, bordeauxi keverék név alatt vagy azon helyeken, hol tiszta mész nem áll rendelkezésre, szódaoldattal keverve, burgundi keverék név alatt használunk.

1. A bordeauxi (olv. bordoi) keverék alkotó részei a rézgálic, mész és víz, melyeket többféle arányban kevernek. A legalkalmasabb keverékek a rézgálicből 1, 1½, 2 százalékot tartalmaznak, ennél nagyobb százalékot is használtak, de ennek semmivel sincs nagyobb hatása s így csak anyagpocékolás.

A leghelyesebb keverékek a következők:

- az egyszázalékos keverék: 100 liter vízre 1 kilogramm rézgálic 1 kilogramm égetett mész;
- a két százalékos keverék 100 liter vízre 2 kilogramm rézgálic 2 kilogramm égetett mész.

E keverékek készítménye a következő: az idegen alkatrészeketől mentes rézgálicot megtörjük azután kisebb mennyiségű langyos vízben — 1 kilogramm rézgálicra körülbelül 3 liter vizet számítva — oldjuk fel. Egy másik edényben pedig az égetett meszet oldjuk meg egyszer annyi vízben. A mészsóoldatot (oltott meszet, mésztejet) célszerű finom szitán átszűrni, nehogy olyan anyag is maradjon benne, melytől a permetező készülék bedugul. Ezután a három illetőleg hat liternyi rézgálicoldatot a kellő arány szerint, tehát az a) keverék készítésekor 97, a b) keverék készítésekor a 6 liter rézgálic oldatot 194 liter vízbe öntjük. S ha a mészsóoldat lehűlt, akkor folytonos keverés közt, lassan hozzá keverjük a rézgálic oldathoz (és nem megfordítva). Még egyszerűbb a keverék készítése ha 160 liter vízbe az 1 illetőleg 2 kilogramm rézgálicot vászonzsákokba zárva súlyszűrtjük 4–5 órára s azután oltott meszet adunk a rézgálic oldathoz.

A leirt keverékfolyadékkal külön e célra készült úgynevezett permetező gépekkel, melyek a folyadékot úgyzólván szétporlasztják, megper-

Ezután a beteg Jolán kezét ajkához emeli s tisztelettel megcsókolta. Jolán szíveről mintha köteher esett volna le, egyszerre megkönnyebült s bágyadt hangján csak ennyit mondott:

— Orvos ur, bizalmával nem fogunk visszaélni, vallomását szépen köszönöm.

Két héttel rá e jelenet után Jolán elhagyhatta ágyát, s verőfényes nap lévén, Béla a fenyves lugosába vezette. Az ózondús levegő jótékonyan hatott Jolánra, nap nap után erősbült olyannyira, hogy üdülés végett fürdőbe utazhatott.

Elutazása előtti napon Béla kérdezi:

— Jolán, mondd, hol van a végzetes levelnek boritéka?

— Tűzbe dobtam.

— Hát a címére emlékezel?

Jolán elgondolkodik, s tisztán emlékezik rá, mily gyorsasággal bontá fel a levelet, elolvasása után a boritékot tűzbe vetve, pedig ha e boriték címét átolvasva volna?

— Lám több elővigyázattal kikerülhetted volna a bajt...

Béla be sem fejezhette mondatát, Jolán a nyakába borult s csak annyit mondott:

— Hagyjuk, tudtam, hogy te meg nem eszsz!

S. G.

metezzük, illetőleg fecskendezük a szőlő zöld részeit.

A permetezéstől csak akkor várhatunk teljes sikert, ha a permetezést leikiismeretes pontossággal a kellő időben végezzük.

A permetezés idejét és számát pontosan nem lehet kiszámítani. Az első permetezést minél előbb végezzük el még május hónapban, mielőtt a gomba szőlőnket megtámadta volna, de mindenestre még a virágzás ideje előtt. Ha a gomba már bejutott a szőlő belsejébe, akkor a betegség kitörését már nem gátolhatjuk meg, csak tovább terjedését akadályozhatjuk meg. Májusban azért is jó elvégezni a permetezést, mert hazánkban a legtöbb eső június hóban szokott esni.

Az első permetezéshez mindig egyszázalékos keveréket használjunk, mert a gyenge levelek egy részét az erősebb keverék könnyen leperzseli. A többi permetezéshez a kétszázalékosat kell használni. Legalább kétszer okvetlen szükséges permetezni, a legtöbb esetben háromszor, sőt esetleg négyszer-öttször is kell.

Először permetezünk májusban, virágzás előtt, körülbelül a midőn az erősebb hajtások husz cm.-nyire növekedtek; második-szor permetezünk, a virágzás után június végén; ha távolabbi környéken is valahol mutatkozik a peronoszpóra a második permetezés s a szüret közti idő közepén, úgy augusztus közepe táján permetezünk harmadszor, s csak legfeljebb a korábban érő esemezőző fürtjeit kíméljük meg a harmadik permetezéskor. A borszőlők fürtjeit még szeptemberben is permetezhetjük.

A permetezéskor ügyelni kell a következőkre:

1. A szőlő minden hozzáférhető zöld részét be kell permetezni.
2. A szőlősorokat mindegyik oldalról, tehát kétszer kell permetezni.
3. A munkás a permetező végét ne tartsa közel ahhoz a tőkéhez, melyet permetez.
4. A nagyon lejtős szőlőben a munkás lefelé ne permetezzen.
5. Esőben vagy esős időben ne permetezünk. Napos, száraz és szélszélű időben legjobb permetezni.
6. Közvetlen a kötézős után ne permetezünk, hanem várjuk meg, míg a megbolygatott szőlőlevelek úgy négy-öt nap múlva természetes helyzetüket elfoglalták.

Az Apponyi-nász.

Folyó hó 17-én esküdtek egymásnak örök hűséget Károlyi László gróf, országgyűl. képviselő és Apponyi Fanny grófnő, Apponyi Lajos gróf és magyar udvarnagynak és neje Seherr-Thoss Margit grófnának ritka szépségű és igen kedves leánya Kis-Apponyban.

A főúri nászmenet a főlépcsőn lehaladva, — a Mária-egylet gyermekei fehérbe öltözve, fátolyban és apró zászlócskakkal sorfalat képeztek, az irtalmas testvérek vezetése alatt — haladt az udvaron keresztül a fényesen földiszített házi kápolnába. Szemképrázató volt ezen menet fénye; szebbnél szebb, drágábbnál drágább magyar diszruha volt látható. A főúri hölgyek ékszerai csak úgy szórták a bűvös fényt a nap sugaraiiban. A menyasszony gyémántos diadémet viselt fején, a vőlegény egyik ajándékát, mely egymaga negyvenezer forint értéket képvisel, és ehhez hasonló nyakéket.

Bende Imre nyitrai püspök ur misézett és ezután megeskette a fiatal főúri párt igen szép nászbeszéd kíséretében. A polgári kötést két nappal előbb, 15-én délelőtt Machovics Alajos nagytapolcsányi főszolgabíró a kastély egyik termében végezte.

Az esketés után az új házaspár és az örömszülők a kastély nagy szalonjában fogadták a vendégek szerencsekívánatait.

Násznagy Károlyi István gróf volt. Tanúk a menyasszony részéről Apponyi Albert, Sztáray János és Seherr-Thoss Roger grófok; a vőlegény részéről Bánffy György kir. ajtónálló mester, Károlyi Tibor a főrendház alelnöke és Andrassy Géza grófok voltak.

Nyoszoló leányok a menyasszony két nővére, Teréz és Adél, továbbá Károlyi Erzsébet, Károlyi Julia, Károlyi Zsuzsi, Berchtold Sarolta és Seherr-Thoss Margit grófnők voltak. Vőfélyek a menyasszony három fivére: Gyula, Antal és Henrik, továbbá Károlyi Mihály, Bánffy Miklós,

Seherr-Thoss Herman grófok és Borghese Livio herceg.

Ezeket kívül jelen voltak az örömszülők, gróf Károlyi Sándorné született Korniss Clarissa, a völegény anyja, Károlyi Sándor gróf képviselő és neves agrárvezér, a völegény mostoha atyja, (előbb testvére Ede birta Clarissa grófnét feleségül, kitől László származott), s a menyasszony szülei; Apponyi Albert gróf nejével, högyészi Apponyi Géza gróf nejével és leányuk Irma grófné völegényével, Lichtenstein Frigyes herceggel, özv. gróf Károlyi Viktorné, özv. Károlyi Gyuláné, özv. Károlyi Alajosné, Seherr-Thoss Roger gróf és neje, Pálffy Miklós herceg és neje, Berchtold Rikárd gróf és neje, Hoyos Miksa gróf, Szemere Miklós, Döry Lajos, Jeszenszky Alajos nyitrai kanonok, Kondor István sz. széki jegyző a püspök ur kíséretében stb.

A fényes ebéd egy órákor volt, mely alatt Berkes híres bandája húzta a szebnél-szebb magyar nótákat. A tóztok sorát a násznagy, Károlyi Pista kezdte meg, gyönyörű beszéddel felköszöntve a fiatal párt, utána Apponyi Albert a völegény örömszülőit, Andrassy Géza a menyasszony örömszülőit, ismét Apponyi Albert a külföldi rokonság jelenlévő tagjait, majd Andrassy Géza egy szellemes tószit kíséretében a fiatal párnak egy elő medve-bocsot adott át, melyet a tószit alatt két szolga kosárban letakarva hozott be, élénk derűtséget keltve. Utánuk még számosan beszéltek.

A vendégek nagyobb része aznap fél négykor távozott Szomorfaluról különvonattal. A fiatal pár pedig félhétkor ment kocsin Pöstyénbe, onnan aztán 3/4 10-kor különvonattal Kassára utazott és Kassáról kocsin a völegény egyik kies fekvésű gyönyörű kastélyába, a László-tanyára.

A menyasszony közvetlen elutazása előtt még egyszer elment a kápolnába, s imádván az oltári szentséget, bucsuzott el ezen szent és neki igen kedves helytől, a hol nem egyszer visszavonulva imádkozott és naponkint elmondta a rózsafüzért.

W.

Ujdonságok.

Személyi hírek. Venczell Ferenc nagyprépost ur Marienbadból, Czeizel Gábor apátkanonok ur Trenesen-Teplicről visszaérkeztek. — Bathyány Vilmos gróf helyét, mint püspöki szertartó hétfőn foglalta el. — Ujsághy Géza tanárt, ki mint privigyei származású nyitrai papnövendék is volt, a miniszter a nagyváradi tanterületi főigazgatóságához irnokká nevezte ki. — Ifj. Bobok József moconoki plebánost f. hó 18-án agyszélhűdés érte. Este 8 órákor, mikor vacsorához hívták, a szoba padlóján elterülve találták és azóta — egy-két perccel kivéve — nem jött magához. Különös, hogy éppen egy év előtt ezen a napon kapta a praesentát a fiatal plebános.

Nemesi előnév. Király a személye körüli magyar miniszter előterjesztése folytán Sevesik István nemes-kottessói (Trencsénm.) földbirtokos és nyug. főtisztviselőnek, valamint törvényes utódainak, régi magyar nemességök épségben tartása mellett, a „nemes-kottessói“ előnevet díjmentesen adományozta. Sevesik István Sevesik Gáspár nyitrai kir. táblabírónak és atyjára, ki most Nemes-Kottessón tölti szabadságidejét.

A király születés-napja Nyitrán. F. hó 18-ikát, ő Felsege születésnapját fényesen ünnepelték Nyitrán. Reggeli 9 órákor volt az isteni tisztelet a székesegyházban, melyet ő mlga Bende Imre püspök ur végzett. A megyei és a királyi hivatalok főtisztviselői jelen voltak. A kóruson Misz Rezső trencsénai káplán gyönyörűen énekelte Stradella: Esto propitius' offertoriumát 1667-ből. Déli 1 órákor volt a püspöki ebéd, melyen ő méltósága emelkedett tósztot mondott Király ő Felsege egészségére. Ebéd alatt az itt lévő pozsonyi közös hadseregbeli ezred zenekara játszott. Az ebéden 50 vendég vett részt; Vagner kanonok és Janits képviselő kimentették magokat. Jelen voltak: Páva tábornok és a közös hadseregből Franceschini ezredes 12 tiszttel, továbbá Jekelfalussy nyug. államtitkár, Thuróczy főispán, Mar-

khót alispán, Craus V. árvásszéki elnök, dr. Kostyál M. főjegyző, dr. Gyürky G főügyész, a tv. széktől: Berzeviczy, Mazóly és Horvath bírák, a város részéről Faschler h. polgármester, Rédeky főkapitány, Magyar M. pénzügyi igazgató, Thuróczy K. főorvos, a káptalan tagjai Venczell nagyprépost és Vagner kanonok kivételével, Necssey prépost-plebános, Pelesárszky ferencr. zárdafőnök, Bohunka G. urad. ügyész, Jókai G., Rencz L. és Kubinyi E. urad. tisztek, az asszisztencia és az udvari papok. — A tábortól a barakkok mögötti térségen alatt Pelesárszky Ananias ferencr. házfőnök tartotta, kinek plebániájához a terület tartozik. Nagyszerű látvány volt a felállított 2200 főnyi, közös és honvéd hadseregbeli katonaság képe. A zenekar az „Im arcunkra borulunk“ ot fujta, mi imádságos áhitatra hangolt olyat is, kinek talán máskülönbben kedve sem lett volna imádkozni. — Az előttevaló nap estéjén pedig ugyancsak a katonaság fáklyás zenét rendezett. 5 órákor voltak mindeféle katonai játékok a sátoztáborban, melyek között a görög-török háboru paródiás utánzása kivált tetszett a közönségnek, mely nagy számmal nezte a mulatságot. 9 órákor pedig lampionokkal, fáklyákkal indult az egész ezred a városba s zene mellett a hosszú-, a plebániá-, a megyeház utcán keresztül vissza a káptalani utcán bejárta a várost. Az ezred zenekara egészen meghódította a nyitraiakat, de a katonáéknak is ugylátszik tetszik Nyitra, már 10-én kellett volna elmenniük s csak tegnap, szombaton reggeli 6 órákor hatalmas zeneszó mellett távoztak Galgóc felé próbagyakorlatokra.

A gazdasági egylet ülése. A nyitrai gazdasági egylet igazgató választmányára a f. aug. hó 25-én d. e. 10 órákor Nyitrán a városháza kis termében ülést tart. Tárgyai: 1. A Gazdasági Egyletek Országos Szövetségének őszi közgyűlése elé terjesztendő javaslatok. 2. A budapesti hízómarha kiállítás. 3. A III-ik teli gazdasági tanfolyam tárgyában teendő intézkedések. 4. A hamburgi gyümölcskiállítás. 5. Hitelszövetkezetek létesítése. 6. Folyó ügyek.

Sz. István-napját, a nemzeti ünnepet, hagyományos kegyelettel ültük meg. A székesegyházban 9 órákor a megyés püspök ur tartotta az ünnepi isteni tiszteletet, a szentély padjait az itt levő közös hadsereg tisztikara foglalta el, jelen volt az alispán s más tisztviselők, valamint sokan vidékről. A sz. beszédet Belák József karkáplán tartotta a nála megszokott hévvel, fejtegetve, hogy csak a vallásosság alapján fejlődik az igaz hazafiság. Déli 1 órákor a püspöki ebéden Jekelfalussy nyug. államtitkáról kívül, ki másnap egy pár napra Budapestre távozott, a székhelyi papság volt hivatalos.

A nyitrai tanítói állomásra 38-an pályáztak az orszag minden vidékéről; 2-nek kitűnő, 12-nek jeles, 15-nek jó, 9-nek elégséges bizonyítványa van. Az iskolaszékek tehát bő választéka lesz. A választást kedden ejtik meg, természetesen a választásnál csak az iskola érdeke lehet irányadó.

A Mária-Cellbe zarándoklók f. hó 26-án csütörtökön indulnak el Nyitráról d. u. 1 ó. 49 perckor. Reggel 6 és 7 órákor sz. misek lesznek a Mária-hegyi templomban, ezek végzetével a szükséges utbaigazításokat a Mária-hegyi lelkész és Szmda Kálmán káplán fogják megadni a zarándoklóknak.

Katonai gyakorlatok. A cs. és kir. 14. hadosztály aug. 27-étől bezárólag szeptember 8-áig Szered, Galgóc, Nyitra, Verebely és Ersekújvár környékén fog gyakorlatokat tartani, ezen idő alatt a következő helyiségekben fog szállásolni: Aug. hó 27-től 29-éig Ság, Kelecsény, F. és A.-Récsény, Románfalva, N. és Kis-Báb, Ujlak és Uregen. Aug. 30. és 31-én Nyitra, Könyök, F. és A.-Köröskény, Csápor, Cabaj, Salgó, Úrmény, Ivánka, Nagyfalva, Berencs, Csehi, K. és N.-Cetény, K. és N.-Kér, Komjáthón. Szept. hó 1. és 2-án Kis-Mánya és Ozdóghón. Szept. hó 3-tól 5-ig Zsitva-Födemesen. Szept. hó 6-án N.-Surány és környékén, továbbá Komjáthón. Szept. 7-től Tótmogyor és környékén, Tardoskeden és Nagy-Sóokon.

Mese a vendégről. Nem tudni, micsoda tapasztalatokat tehetett a magyar ember a tóttal, mikor elkeseredésében még unokáit is figyelmeztette arra, hogy ne adj a tótnak szállást, mert kiver a házából, de annyi bizonyos, hogy nem kell a vendégnek éppen tót embernek lennie, hogy egyik-másik vendéglátó ur hasonló tapasztalatokra jusson. A minap elbeszéltek nekünk egyik ismerősünk ehhez hasonló történetét. Egyik nagy úrhoz, aki közhivatalt visel, régi ismerőse beko-

pogtatott és a háznak szívesen látott vendége volt. A jóltartás azonban elkényeztette, úgy, hogy a környezet egyszerre csak azon vette észre magát, hogy nem az úr, de a vendég parancsol. A házi úr fölötté jó szívű ember lévén, ez könnyen mehetett. Még csak a környezetet érintette a dolog, addig hagyján, az egész csupán házi magánügynek volt tekinthető, améhez másnak, nem a házhoz tartozónak semmi köze. De hát évés közben szokott nagyobbodni az étvágy, a vendég más irányban is kezdte lassan befolyásolni a házi urat, amit aztán azok, akik csak urukat ismerték, zokon vettek. Az úr észrevett egyet-mást hivatalos érintkezése közben, mintha emberei hidegülnének vele szemben, mintha valami baj harapódzott volna el; de nem is gondolt arra, hogy az ő kedves vendége az oka annak, a ki túllépte vendéglátó, s az úr nevében szertelenkedik. Házi emberei tudták a baj okát, de hát már az úgy van szokásban, nem mertek uruknak szólni. Az tehát nem tudta, mi történik körülötte, s a körülmények csak rosszabbodtak és bizonybizony itt-ott keserűséget is okoztak neki. A dolog vége még rosszabb lett, de annak közlésével már nem bízott meg ismerősünk, csak arra kért, hogy ezeket hozzuk nyilvánosságra, némely különös természetű vendég okulására a célból, hogy ha már szeretik ismerőseik jószágát kihasználni, maradjanak a vendégjog határai között s ne avatkozzanak hozzájuk nem tartozó dolgokba. Mi belátva ismerősünk kérésének helyes voltát, ezennel nyilvánosságra hoztuk a mesét a vendégről.

Ösztöndíj-hely. Kluch volt nyitrai püspök alapítványából a váci siket-némk intézeténél egy hely van üresedésben. Az adományozás a nyitrai püspököt illeti. Akik az alapítványt elnyerni óhajtják, folyamodványukat Bende Imre nyitrai püspök úrhoz szept. 1-ig nyújtásuk be.

Bende alapítványai. Bende Imre nyitrai püspök úr O méltósága 50 éves áldozásának emléket, hálául az isteni Gonviseléstől nyert jókért, megörökíteni óhajtván, egyháza és hazájáért mindenkor dobogó nemesség szívétől indítatva a közjó előmozdítására — mint értesülünk — a következő alapítványokat tenni szándékozik:

1) Nyitra-egyházmegei papok alapjára	korona 20,000
2) Nyitra-egyházmegei kath. néptanítók nyugdíj-alapjára	10,000
3) Moconokon, páli sz.-Vince testvérek gondozására bizandó leányiskolák és óvoda céljaira	70,000
4) Radosnán iskola és óvoda építéséhez szükséges anyagok pénzértékben	11,000
5) Lakácsi óvoda építéséhez	1,300
6) Baja sz. kir. város szülővárosa főgimnáziumának ösztöndíjakra	20,000
7) Futtak község kath. népiskoláinak segélyezésére	5,000
8) Felvidéki magyar közművelődési egyesületnek	2,000
9) Nyitrai kath. legény-egyletnek	1,000
10) Treneséni kath. legény-egyletnek	1,000
11) Nyitrai ker. nő-egyletnek	1,000
12) Újvidéki nő-egyletnek szegények segélyezésére	1,000
13) Zsolnai árvaháznak	1,000
14) Nyitrai főgimnázium 40 tanulója ellátásának a menedékházban évi költsége	8,000
összesen	152,300

Úszók versenye. Gisser furdőhelyiségeben Neptun tisztelői f. hó 20-án úszó-versenyt rendeztek. A hölgyek közül jelentkezhetett 10 évestől 60 évesig Gisser ur ugyan nem akart tulajdonképp ily nagy számot mondani, csak mint gavallér ember a 10 évesnél öregebbeknél nem akarta elárulni, hogy ki mennyivel mulja fölül a 10 évet. A leányok versenyénél 50 méter föl és ugyanannyi lefelé volt kitézve. Résztvettek: Seeber Ilona és Lujza, Holub Gusztó és Olga, Ötvös Margit, Munels Irén, Goldstein Janka, Fischer Ilona és Margit. Az első díjra (6 frtos csokor) elsőnek érkeztek a két Fischer nővér, a díjat sorshuzás utján F. Margit nyerte el. A 2-ik díjra (félkilo szalóncukor) Holub Gusztó és Munels Irén, a díjat az utóbbi kapta; a 3-ik díj Holub Olgának jutott. — Fiúk 9-en voltak, távoiság 150 méter. Elsőnek Kapitány Gyula, Koszka Lőrinc és Dirnfeld Lipót érkeztek; a díjat (félkilo szalámi) sorshuzás utján Dirnfeld Lipót nyerte el s hogy kimutassa, miszerint nemcsak úszni, de hozzá üzletet is csinálni tanul, azonnal eladta 40 krért. Látszik, hogy praktikus ember lesz belőle.

Alapszabályok jóváhagyva. A handlovi katolikus népkör alapszabályait a belügy-miniszter jóváhagyta.

Ujanyakönyvi kerület. A belügy-miniszter az assakürthi anyakönyvi kerületből Suránka községet, a nyitra-egerszeghiből Nemes-Perket, a nagy-bodokiból Nagy-Szulányt és Kis-Szulányt kiszakítván, Suránka székhellyel külön anyakönyvi kerületté alakította és oda anyakönyvvezetőnek Csehák József suránkai állami iskolai tanítókat 80 frt tiszteletdíjjal kinevezte.

Ürge Ignác zsigárdi (Pozsonym.) születésű, országos ismert magyar misszionárius felől, mint a „D. Hírlap” értesül, kedvezőtlen hírek érkeztek Khinából. Veszedelemes szívujja támadt, úgy hogy alig fogja sokáig elviselhetni hivatalának terhes teendőit.

Az autonomiai mozgalomhoz. A nyitrai V. kerülethez tartozó krakováni plebánián folyó hó 8-án volt az autonomiai választás. Leszavaztak 350-en, mind Chvalibogovszky Sándor lovagra és császártörvényi földbirtokosra.

A pöstyéni plebánián folyó hó 8, 9 és 10-én leszavaztak 665-en, mind Chvalibogovszky Sándor lovagra.

Szakolcán beadott összesen 668 szavazatot, ezekből Chvalibogovszky Sándor lovagra esett 631, dr. Papanek Lajosra 37 szavazatot.

Suránkán f. hó 15-én tartott meg az autonomiai választás. 130 választó közül 77 leszavazott, valamennyi Emőd József nagybirtokosra.

Érsékújvárott a választás a folyó hó 13., 14 és 15-én folyt le; Marsovszky Endre kapott 887, Kukan Imre polgármester pedig 74 szavazatot.

A nyitrai I-6 aut. választó-kerületben a választás eredménye: Marsovszky Endre dr. kapott 8020, id. Dióssy 266, Kukan 76, és Turcsányi Ödön 19 szavazatot.

A privígyei autonomiai választókerületben, melyhez a privígyei járáson kívül egész Turóc-megye tartozik, folyó hó 13-án számláltattak össze az összes szavazatokat. Révay Gyula báró kiskiselmeci földbirtokos kapott 4139, Rudnay István dívek-újfalusi földbirtokos 262, Modrányi Iván nyugalmazott privígyei főszolgabíró 93, Tilles Béla besztercebányai káptalani ügyész 53 szavazatot, s így Révay Gyula bárót hirdették ki megválasztott képviselőnek.

Ricsnicán (Trencsénm.) aug. 1., 2. és 3-án megválasztották 365 szavazattal Schvertner Gyula ügyvédet. — Ricsnica plebániájának harmadféltzerre rugó hívei közel másfélszáz év óta egy fából épült s rozoga állapotban levő templomhelyiségben szorongának, dacára, hogy a kath. vallásalap kegyurasága alá tartozik a templom. A hívek az autonomiától várják templomuk és iskolájuk újra építését.

Neszlassán aug. 8., 9., 10-én leszavazott 254 választó, valamennyi dr. Simonyi Semadam Sándorra. — Rudinszka fiókközségben pedig leszavazott 95 választó ugyanarra. Az összeirt választók közül sokan nem jöttek, de nem is jöhettek szavazni, mivel a férfiak, mint drótosok, legtöbbször külföldön tartózkodnak.

A nyitrai autonomiai kerületben f. hó 16-án számlálta össze a központi bizottság a szavazatokat. Beadott összesen 8411 szavazatot, ebből Zamoyzky Jenő gróf 7580, Odescalchi Livius herceg 574, Simonyi Alajos 126, Rudnay István 106, Sulay Aurél 6, Dombay Hugó 5, Horváth József 4 szavazatot nyertek.

Ujabb vasuti előmunkálati engedmények. Ma nagyon sokan „vasutban” utaznak s mintha a divathoz tartoznék, vasuti engedményesnek lenni. Vannak, akik azt mondják, hogy ez a legújabb kereseti ág. Jelenleg ismét két vasuti engedményt jelezhetünk. A keresk. miniszter t. i. *Klobusiczky Károly* dr. nyitrai lakos, ügyvédnek a m. kir. államvasutak „Holics” állomásától Tóvisfalú, Szent Istvánfalú, Radosóc, Oreszko, Császtóc, Rohó, Ribék, Szotina és Szenic községek érintésével az építés alatt álló nagy, észak-nyugati helyi érdekű vasut „Szenic” állomásáig vezetendő szabványos nyomtávolságú, gőzmozdonyú, helyi érdekű vasutvonalra és *Lukácsy Imre* pöstyéni lakos, földbirtokosnak a tervezett pöstyén-verbói vasutvonal „Verbó” állomásától Brezován át Turóluháig, illetve Miaváig vezetendő szabványos nyomtávolságú, gőzmozdonyú, helyi érdekű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Csikólegelő a Rudnóvölgyében. A nyitramegyei gazdasági egyesülettel együtt minden vármegyei lötenyészti szükségesnek tartja egy olyan legelő létesítését, melyen a csikók 4—5 hónapon keresztül a szabadban tanyázhathatnak s izmaik és lábajk erősítése céljából szabadon mozoghatnak. Csikólegelőnek beillő alkalmas hely találása azért nehéz, mert a közlekedési utakhoz

közel lévő jó minőségű sikk rétegekért 10—20 frt, sőt még nagyobb bért is kívánnak holdankint tulajdonosaik. Olyan réteket, melyek árvízveszélynek vannak kitéve, olcsóbban lehet ugyan megkapni, de hát ilyen helyen csikólegelőt csinálni könnyelmű dolog volna. Össze kell tehát egyeztetni a jót az olcsóval s úgy látszik, ez sikerült is a Rudnóvölgyében. Itt vannak olyan magaslati legelők, melyek gazdag fűterméssel bírnak s olcsó bérért megkaphatók. Egy bizottság a helyszínen győződött meg róla, hogy ott a fű alantas fekvésekhez méltó bujasággal nő. A legelőt kiszemelt területek bekerítése sem járna nehézséggel, mert fa elegendő van. Hátrányuk ezen területeknek, hogy nehezen hozzáférhetőek, de hát a csikók felhajtása azért megtörténhet. A csikó-aklokot alomszalmával ellátni már nehezebb dolog volna, ugyancsak nehéz volna az egyik-másik völgyben lekaszaló szénát (az esős időben való etetéshez) az aklokba felhordani. Amennyiben a rudnóvölgyi legelőket a szakértők csikólegelőül alkalmassá találják, a nyitramegyei gazdasági egyesület szövetségi alapon akarván azt létesíteni és pedig olyképpen, hogy azok volnának a csikólegelő-szövetkezet tagjai, kik csikóikat a legelőre küldenek. Midőn a nyitramegyei gazdasági egyesület a lötenyészti figyelmét ezen rudnóvölgyi legelőkre felhívja, egyúttal kéri őket, hogy azokat megtekintés s hogy bejelenteni sziveskedjenek, hány darab csikót küldenének az esetleg létesítendő szövetségi csikólegelőre. A kik e legelőket megtekinteni akarják, sziveskedjenek 5—6 nappal előbb Bossányi Lajos urat (Szecs. u. p. Ny.-Rudnó) értesíteni. A vasuton utazók Ny.-Novákon szállnak ki.

Áthelyezett jegyzőség. A nagy-cétnyi körjegyzői székhelyet Nemes-Pannra helyezték át.

Komlóssy a kormánypárton. Pozsonyból írják, hogy Komlóssy Ferenc kanonok és képviselő legközelebb a kormánypártba lép. Eddigi politikai pályája ismeretes. Volt idő, mikor hasznosan működött, míg úgy látszott, hogy tevékenysége a közügyekre irányul; mióta azonban görbén mozog és idő előtt a kanoniára kibeszélte magát, elhervadtak babérai s politikai hitele megcsappant. Már most odaválto egészen a kormánypártba, valószínűleg azonban már ott sem fogadják tárt karokkal. Ideje volna végre a breviariumhoz visszavonulnia.

Villámcsapás. Rakován e hó 15-én Sotkovszky György istállójába lecsapott a villám s nemcsak az istállót, de takarmánnyal telt pajtáját is, — melyben gazdasági szerei voltak, — elhamvasztotta. Szerencse, hogy a szarvasmarhája legelőn volt, mert különben az is odavész, s a szegény ember koldusbotra jutott volna.

Amerikából. Egyik nyitrai ismerősünk, ki Amerikának Allegheny nevű városában már huzamosabb ideje tartózkodik, az ottani viszonyokról a következőket közli velünk. Körülbelül 11 évvel ezelőtt egy amerikai ember rábeszélése folytán elhagyta Béces családdal együtt Amerikába vitorlázta, Alleghenyben, a hová ismerősöm való volt, állapodtam meg s itt vagyok mostanig. Allegheny 135,000 lakossal bíró város Pennsylvania-ban, az Allegheny folyó északi partján Pittsburggal szemközt, melylyel több híd kapcsolja össze. Lakossága a sok bevándorlás miatt nagyon vegyes, köztük nagyon sok német és tót találkozik. Városunk nevezetesebb épületei Pennsylvania fegyháza, papi szeminárium, egy néger kollegiuma, csillagvizsgálója, számos nagy gyára, nevezetesen vasgyárak. 11 évvel ezelőtt mikor ide jöttem a kereskedelem és ipar nagyon virágzott, annyira, hogy a szorgalmas ember kis szerencsével pár év alatt szép vagyonra tehetett szert, s magam is azok közé tartoztam volna, ha 7 évvel ezelőtt nem fog el a honvágy s megakarított pénzzel nem teszek látogatást szülőföldemen. Még csak 4—5 évvel ezelőtt a jó és szorgalmas munkást jól fizették, úgy hogy képes volt naponként 7—10 dollárt szerezni. Lusta embernek s koldusnak itt éhen kellene halnia; mert amerikai ember alamizsnát nem ad, nem mintha könyörtelen volna, de azért, mert arra nincs is szükség. Városunkban s általában egész Amerikában nagyon sok segélyző-intézet van, melyek valódi adásai s menhelyei a szegény munkaképtelenné vált iparosoknak és munkásoknak. Minden iparosnak és munkásnak, ugyancsak családja tagjainak akarva nem akarva be kell lépniök ezen segélyző-egyletek egyikébe és havonként 1 vagy 2 dollárt befizetni. Ezen intézetek állami ellen-

őrizet alatt állanak, s a legtrikább esetek közé tartozik, hogy ezekben sikkasztás történne. Ha valamelyik munkás megbetegszik és munkaképtelenné lesz, bejelenti a segélyző-egyletnek; ez kiküldi orvosát, megvizsgálja a beteget, s ha tényleg munkaképtelen, az egylet úgy őt, mint családját addig látja el a szükségesekkel, míg vissza nem nyeri egészségét, s ezért minden munkás szívesen tagja ez egyleteknek. Körülbelül 4 év óta azonban a munkakereset nagyon megcsappant városunkban, a nagy bevándorlás folytán annyira, hogy míg négy év előtt 4—5 dollárt is kereshetett magának naponként az egyszerű munkás ember, ma már legföljebb 1 $\frac{1}{2}$ -et. Az élet pedig nagyon drága nálunk, pl. tisztességes ruhátöltözöt 80—120, pár cipő 8—12 dollárba kerül, kalap 8—10 dollárba. Ezen nagy drágaság s a munkahiány is kényszerítik a munkás népet másféle keresni kenyerüket, de az Egyesült Államok ujonnan megválasztott elnökétől, Meckinlitől, a ki a bevándorlást és az itteni letelepedést nagyon megszorította, sok jót várnak. A munkahiány s azon hír, hogy Alaska terület hegységeiben tömérdek arany-forrásra bukkantak, mint ezt egy-két hónappal ezelőtt újságokban is lehetett olvasni, valóságos forrongásba hozta Allegheny népét. Potom áron adják el boltjaikat a kereskedők, a munkás nép előlegeket kap az élelmes amerikaiaktól s naponként 20—30 ember indul Alaska, az új Eldorado felé. Pedig ehhez uram nagy elhatározás s egy kis bátorság is kell, mert Alaska tőlünk körülbelül 8090 mérföldnyire van, 1867-ig oroszok birtokában volt, de egy-két éve 7,200,000 dollárért átengedték az Egyesült-Államoknak. Lakosságának száma 35,000, kik közt 14 ezer benszületett, 3 ezer khinai, a többi eszkimó. Egéhajlata zordon és vad, de ez vissza nem riasztja a népet, mert a pénzvágy és a rohamos meggazdagodás főcélja az amerikai népek. Egyik barátomtól már kaptam is levelet Alaskából, aki hihetetlen dolgokat ír az ottani állapotokról. Mivel még kevés munkaerővel rendelkeznek a falalt aranybányákban, 15—20 dollárt fizetnek naponként egy-egy munkásnak, s mivel ismerősünk fodrász, hát azt írja, hogy egy borotválásért $\frac{1}{2}$ dollárt, hajnyírásért pedig 1 dollárt fizetnek neki. Öszintén bevallva — írja végre — ezen hírek az én nyugalmamat alaposan megzavarták, de tekintve a nagy távolságot már csak inkább Alleghenyben maradok még néhány évig s öreg napjaimat — ha a jó Isten is úgy akarja — szülőföldemen, Nyitrán akarom eltölteni. B.

Szülő-zárlat. A nyitrai járásba tartozó Csápor és Cabaj községek szőlőiben a phylloxera jelenléte konstataáltván, ezen községek határában lévő összes szőlőterület — a rovar elhurcolásának megakadályozása céljából — zár alá helyeztetett.

Tűz. F. hó 8 és 9-ke közt éjjel félegykor tűz ütött ki Galgócon, s 9 gabonával megrakott csűr áldozatul esett a lángoknak, maga a ferencendi zárda is oly nagy veszélyben forgott, a mennyiben a kolostori kertben levő kazal tüzet fogott, de jókor észrevették s eloltották a házbeliek. Sok helyen meg a jégeső leverte a szőlőt.

Megható kép a modern életből. Két mélyen lefátyolozott gyászruhás nő állított be tegnap a rendőrkapitánysághoz, írja a nagyváradi „Tiszántul”. Előadták, hogy az egyiket W. G., a másikat W. M.-nek hívják s hogy Aradról valók, de nincs egy krajcárjuk sem a mivel haza utazzanak, azért kéri a kapitányt, hogy adjon nekik kényszer utlevelet. Az intelligens külsejű, uri családból származó nők, a kapitány kérdészködéseire lassankint elmondák egész életük történetét. Egy csapásokkal telt sivár életet. Atyjuk vagyonszűrése folytán Aradmegyebe, de könnyelmű életet élve, annyira beverte magát az adósságokba, hogy halála után gyermekeinek még a párnát is kihúzták a fejük alól. Kenyérkeresés közben ide-oda vetődtek, míg végre Nagyváradra jutottak, hol az idősebbik leány ezelőtt két héttel belépett kaszírónéka a „Hungaria” kávéházba, de midőn megtudta, hogy mit tesz az, ha valakit a „kassza bájos tündéré”-nek neveznek, megborzadva lépett vissza s azonnal ott hagyta az üzletet. A fiatalabbik pedig apaca akart lenni, de nem tudja, kihez forduljon. Rokonai nem is akarnak rólok tudni és nem segélyezik s ily kétségbeesztő helyzetben már az öngyilkosságra is gondoltak. A kétségbe esett nőket a kapitány megvizsgáltta s kiállította részökre a kényszer utlevelet s ezzel utaztak tovább Aradra. — Miért van az csak, hogy mint ez az eset is mutatja, a bűn gyakran lovon ül, az erény meg koplal és gyalog jár?

Közgazdaság.

Hogyan mozdíthatjuk elő buzatermésünk emelkedését?

Rövid idő választja el a gazdát attól, hogy tevékenysége újból más munkakörben érvényesüljön; sőt azt hisszük, mire e sorok napvilágot látnak, nem egy helyen izzad már verejtéket a gazda ekeje, sőt vetőgépe mellett is. Alkalmoszerűnek tartjuk ez okból egy oly kérdéstről közzétenni néhány szót, mely nemcsak magán, de közgazdasági szempontból is fontos.

E kérdés a buzatermés fokozásának mikéntje. Egy évtizednél több idő telt el azóta, hogy a buza ára ugyanott állott, mint a legutóbbi időig. Régióta várták gazdáink a viszonyaink megváltozását, s ma midőn reményük az áremelkedés tekintetében megvalósult, úgyszólván mit sem nyertek vele, mert a holdankinti átlagtermés annyira redukálódott, hogy az árkülönbség alig hozott valamit javukra. S bár igaz ugyan, hogy a termés-eredmény csökkenésében ezidén főleg a természet mostohaasága játszott közre, az is tény, hogy ezt illetőleg nagy szerep jutott azon „nem bánom“-ságnak is, mely gazdáinkat a gazdasági üzletvitel részleteiben vezérli.

Sok helyen annyira el van már keseredve a gazda, hogy úgyszólván semmivel sem törődik többé. A gazdaságban megy minden dolog úgy, a hogy magától mehet. Pedig elég rosszul van ez így, mert elvégre is minden gazdának arra kell törekednie, hogy azon számtalan nehézséget, mely őt érheti, legalább részben leküzdhesse, vagy elenyészlyozhassa. Ha a gazda közönyösen veszi a sors csapásait, tetlenül nézi ama károkat, melyek őt nap nap után erik, bizony igen könnyen a tönk szélére jut. Elég sajnos, hogy a legelemibb dolgokban ily magatartással találkozunk. Vegyük például a gabonatermelést. Nem elég, hogy évek hosszú során át a gabonának nem volt ára, az átlagos termésmennyiség is folyton csökkent. S mit tesz a gazda? Semmit.

Elvetteti újból a gabonát, annak fejlődésével, ápolásával mit sem törődik, de azért helyzetének javulását várja. Hogy ez be nem következhetik, egészen természetes.

Azt hisszük, nem teljesítünk tehát céltalan munkát akkor, midőn a buzatermelés mikéntjére nézve felsoroljuk azon tényezőket, melyek annak termésmennyiségére jótékony befolyást gyakorolhatnak.

Kezdjük a vetéscsorgón. Minő helyet adjunk a buzának a vetéscsorgóban? Vessük el azt repce, zabosbukkony, vagy már korán lekerülő takarmány után, mert e növények alatt a talaj javul, s mint istálló-trágyával közvetlenül trágyázott növények, a talajt jó termőerőben hagyják hátra. A ki buzát buza után vet, az jó termésre sohse számíthat, mert talaját egyoldalulag használja ki.

Nem kevésbé fontos a talaj előkészítése. Ha a buzának az előbb említett növények képezik előveteményét, figyelmünk oda irányuljon, hogy a tarló mihamarabb feltörressék és pedig sekélyen, mert különben a talaj összetömődik, s elnyomódik. A sekély tarlótörést egy mély keverő-szántás követi, mely alkalommal a kikelt gyomok áldozatul esnek, s végül a vetést megelőzőleg egy közepmély vetéscsorgót adunk. Ne takarékoskodjunk talajunk előkészítésénél az igával, mert megbosszulja ez magát a rossz, elgyomosodott, silány termésben.

A trágyázás kérdése a legfontosabbak egyike. Az istállótrágyával való közvetlen trágyázás buza fejlődést idéz elő, a mit az annyira kellemetlen megdőlés követ. Kerülni kell tehát az istállótrágya alkalmazását, vagy ha már az egyáltalán lehetetlen, kössük azt egybe műtrágyázással, hogy ez által a tápanyagok adagolásában az egyensúly jobban helyre legyen állítva. A buza igen sok foszforsavat igényel, többet mint amennyit istálló-

trágyával haszonnal nyújthatnánk. Ha a foszforsav szükségletet kizárólag istállótrágyával akarunk fedezni, ezzel igen sok nitrogént is nyújtunk; már pedig a nitrogénnek nagy mennyisége az, a mi a buza fejlődést s ezzel a megdőlést elősegíti. Nem marad tehát egyéb hátra, mint az, hogy a hiányzó foszforsavat, foszforsavat tartalmazó trágyaanyagokkal pótoljuk. A foszfortrágyák közül különösen a szuperfoszfát használható sikerrel, a melyből kat. holdankint 150—200 kgot szórunk el a vetéscsorgó előtt. A szuperfoszfáthoz azonban nem szabad meszet tartalmazó anyagot keverni, mert ez a foszforsav oldhatóságát csökkenti. Szuperfoszfát alkalmazásával a növény erőteljesebb fejlődését mozdítjuk elő, s a buza úgy mennyiség, mint minőségileg sokkal jobb termést fog adni.

A termés eredményére a vetés véghezvitele s a vetőmag minősége is igen nagy befolyást gyakorol. Oly vidékekre, hol a csapadék kevés, legjobban ajánlható a tiszavideki és bánási buza; ellenben a csapadékdús vidékeken ezeknél sokkal jobb termést ad a piros magu német buza.

Ha az elmondottakon kívül még a buzavetés ápolására is kellő súlyt helyezünk, úgy megtettük mindazon intézkedést, mely a termés jószágára előnyösen hat. Az ápolási munkák közül tél folyamán a hótörés jöhet figyelembe akkor, ha a buzát vastag hólepel fedné. Ily esetben ökrök végighajtásával a havat megtörvén, megakadályozhatjuk a vetés kipállását. Tavasszal nem eléggé ajánlható a buza fogsolása, mi által a megcserepedett talajt porhanyóbbá teven, a buza fejlődését lényegesen előmozdítjuk. Ha a buza fejlődésében hátramaradt volna, akkor fejtrágyaként chilisalétromot szórunk el 40—60 kg. mennyiségben egy kat. holdankint s lehetőleg oly időben, mikor esőre van kilátás.

Megdőlés esetén a vetés hengerezése ajánlatos, mi által a növény táplálkozását lassítjuk. S végül a gyomlálás azon munka, mely jó termés elérése céljából feltétlenül szükséges.

Ezek azon munkálatok, melyek szerint a buza művelendő; s ha minden gazda figyelembe venné e szabályokat, nem kellene attól tartania, hogy termése holdankint 2—3 métermázsára apad, hanem ellenkezőleg a normális termésen felül ugyanannyival fokozhatná az eredményt.

A kassai m. kir. gazdasági tanintézet épülfelében levő új konviktusa, f. évi október hó 1-én nyílik meg. A tanári testületnek egy régi ohaja teljesült akkor, a midőn dr. Darányi Ignác földmiv. miniszter mindenre kiterjedő gondoskodása folytán lehetségessé vált a konviktusnak, mely a legmodernebb igényeknek is megfelelő, felépítése. E különálló, tisztán a jelzett célt szolgáló épület, az intézeti gazdaság közvetlen közelében, az intézet szép parkjában van elhelyezve, s 48 bentlakó hallgató részére berendezve. Szép, nagy és világos szobáiban két-két hallgató nyer elhelyezést. Pompás étterme és olvasóterme van, a hol az összes szaklapokon kívül szépirodalmi és napilapok állanak a hallgatóság rendelkezésére, sőt zongoráról s egyéb szórakoztató dolgokról is gondoskodva lesz, hogy ezáltal is kávéházaktól stb. az ifjuság elvonassék. Az egész épület villanyvilágítással s vízvezetékekkel, fürdőszobákkal is lesz ellátva, s a felügyelettel megbízott gondnok is az épületben fog lakni, s így módjában van az igazgatóságnak biztosítani a szülőket arról, hogy az ifjuság oly gondos és szigorú felügyeletben részesül, a minőben kosztadó családoknál csak a legritkább esetben részesülhet. Dacára az előnyöknek az ellátásért fizetendő összeg oly csekély, a minő internátusokban is ritkán szokott lenni. Teljes ellátás, mosás, világítás és fűtésrel együtt évente 240 frt I. évesek, 220 frt II. és III. évesek részére. Első évesek részére a konviktusban való lakás kötelező.

CSARNOK.

Adalékok a nyitra-zerdahelyi róm. kath. templom és plebánia történetéhez.

Közlő: Hayek Vince, nyitra-zerdahelyi esperes-plebános.
(Vége.)

Klancza Márton az ő művében „Fata Aug. Confess. ecclesiarum in Comitatus Hung.“ (M. SS. Bibl. M. E. J. II. 122) ezek vannak feljegyezve. „Szerdahely (Nittra Sztredai) Possessio familiae Szerdahelyi sub cujus protectione a temporibus Reformationis usum Religionis exercitii habet. A. 1600 Paulus Safarovics, 1616 Joannes Mathei, 1626 Tobias Krumholtz, 1658 Daniel Agnes, 1720 Samuel Palumbini, 1724 Gregor Miklian, 1734 Michael Zabrstly, Mathias Galli, Andreas Ambrosius, 1765 Nicolaus Ján, 1769 Joannes Andrs, 1770 Johannes Hrolicska, 1782 Michael Miletz, 1785 Michael Ján pastores fuerant. Persecutione decennali templum rom. catholici occupabant, usum exercitii nostri incessanter retinere, quare et Anno Normativo pro articulari habita est. Siquidem Anno 1681 in usu templi perstiterat haec Ecclesia. Recedente ramo familiae Szerdahelyi a sacris nostris, quies turbata, quoad a. 1748 in rudibus Castris Podmaniczkyani, Joanne Hellenbach exoperante, sumptibus praesertim Familiae Illustris de Szerdahely novum oratorium aedificatum est.“

A fenti előadottak szerint a nyitra-zerdahelyi kath. templom és plebánia állapota az ősrégi templom megszünte óta a következő.

1559-ben mint szent Fülöp és Jakab temploma a szolcsányi vicegerens alatt.

1560-tól 1697-ig részint egészen a lutheránusok birtokában, részint újból a szolcsányi pap gondozása alatt.

1697-ben már Pongrácz Imre főesperes által megtartott Can. visit. protocollumában határozottan a szomszéd szolcsányi anyaegyház filiálisának mondatik.

1700-ban ugyancsak Pongrácz főesperes által megtartott can. visitatio szerint a nyitra-zerdahelyi róm. kath. hitközség virágzásnak indulván, szintén mint filia szerepel.

Az 1731-iki Visitatio Canonica már egy a szolcsányi anyatemplomhoz hasonló nagyságú templomról beszél Nyitra-Zerdahelyen, fölemlítvén, hogy sz. Fülöp és Jakabnak ajánlott templomának két oltára, chorusa és 5 változatú orgonája van, különösen pedig falazott tornyát emeli ki, melyben 2 harang csüngött. Ezen templomból lett végre a jelenleg is fenálló, melyet a dicső emlékü Zerdahelyi Gábor beszercebányai megyés püspök saját költségén emelt. Megemlítésre méltó, hogy ezen legújabb templomnak Sanctuariuma, mely a torony épületében van, délnek néz, míg a hajó maga bejáratával éjszaknak fordul. A mi arra enged következtetni, hogy a régi templom falazott és még szilárd tornyát meghagyták és csupán csak kijavították, míg a többi részét a templomnak, mely azelőtt faalkotmány volt, teljesen lebontották és kőből újra építették.

Zerdahely és a hozzátartozó Családka már 1688-ban fordulnak elő mint filiák a szolcsányi anyakönyvekben, s azt ezen időtől fogva a következő szolcsányi, majd később önálló plebánosok gondozták:

- 1688—1691. Szolcsányi Miklós.
- 1691—1719. Ivanovics János, Ignác.
- 1719—1720. Murgós Larzsák Mihály.
- 1720—1721. Tamás Mihály, József.
- 1721—1740. Csernos János.
- 1740—1765. Misuta János.
- 1765—1770. Hobersik István.
- 1770—1815. Lepény János.
- 1815—1821. Horhy János.
- 1821—1852. Adamovits Izidor.

1852—1861. Malocsay József.
1861—1887. Gerometta Jenő.
1887. Hayek Vince.

1755-ben Misuta János szolcsányi plebános idejében Nyitra-Zerdahely és Családka filialisokban összesen 175 katolikus és 269 lutheránus lakott, amint ezt az azon évi Can. visitatio mondja. A katolikusok közül senki sem pártolt el a lutheránus vallásra, elleben a katolikusokhoz visszatért 62 lélek, a kik közt különös említést érdemel az urban elhunyt Zerdahelyi Imre, a ki előbb nagy és hatalmas pártfogója lévén a lutheránusoknak, ezután a Szent-lelek kegyelme által megvilágosítva, nemcsak ő, hanem kilenc gyermeke is visszatért a kath. egyház kebelébe. Ambátor ezután nem sokáig élt, mégis hátralevő napjait egész házi népével együtt a kath. egyház parancsai szerint berendezve, minden katolikusnak példányképül, a téves hitűeknek, az eretneknek pedig, különösen Zerdahelyen, méltó megzavardására szolgál. Rea vonatkoztatva mondja a lutheranus Klanicza Márton művében: „Recedente ramo familiae Zerdahelyi a sacris nostris, quies turbata“.

Ezen öröndetes esemény után szebb napok virradtak a nyitra-zerdahelyi katolikus hitéletre. Ugyanis a megboldogult Zerdahelyi Imre fia Gábor pap lett és a besztercebányai püspöki székre emeltetett.

Már mint váci nagy-prépost fejedelmileg gondoskodott ősi fészkeinek dicsősége emeléséről, különösen pedig a hitélet emeléséről, a mennyiben emléket a legmagasztosabb módon azzal örököltette meg, hogy az elmúlt idők viharaiiban annyit szenvedett szülőhelye katolikusainak egy minden tekintetben szépen felszerelt templomot emeltetett, minden szükséggel ellátta és tovább gazdolta.

Ezen nagy és költséges művét 1785-ben kezdette meg, s három év alatt befejezvé, a nyitra-zerdahelyi katolikusok kimondhatlan öröme, tömördek nép és sok főúr jelenlétében 1788-ban maga szentelte föl. Ezen általa felépített templom patronusai szintén szent Fülöp és Jakab apostolok.

Mint besztercebányai megyés püspök a templom és a plebános fentartását alapítványokkal biztosította, és miután 1794-ben a plebániákat is újból felépítette, még csak az iskola hiányzott, hogy a régi plebánia a maga eredeti önállóságában ismét helyreálljon. Ezen tervének kivételében buzgón segítettek testvérei is, különösen Zerdahelyi József és Flóris, a kik nagylelkűen a saját birtokukból jelöltek ki telket és házat iskola és tanító számára. Végre miután mindezt rendbe hozta, Nyitra-Zerdahelyt fiájával, Családkával, kérésére Vurum József nyitrai megyés püspök Szolcsánytól elkülönítette és önálló anyaegyházzá nyilvánította. Mint ilyen rendes iskolájával a mai napig is fenáll.

Időközben a községhez hozzájárult még egy, a Zerdahely és Szolcsányt összekapcsoló országút mentén fekvő diversorium, mint filia. Ezen útszéli vendéglő azonban 1891-ben lebontatván, telke szántófölddél tétellett, minek következtében annak jelzése ezen időtől fogva a Schematismusban is elmaradt.

1821-ik évtől kezdve Nyitra-Zerdahelynek, mint önállósított plebániának plebánosai a következők voltak:

1. Adamiss, később nemességre emelt Adamovits Izidor. Született 1778. szeptember 20-án Oszuszk (Korlatkő) nevű faluban Nyitramegyében. Hittanulmányait Nyitrán végezte. 1803-ban felszenteltetvén kiszuca-ujhelyi káplánnak küldetett. 1806-ban szolcsányi segédlelkész, 1816-ban keseleői plebánia-helyettes, 1819-ben nyitra-zsombokréthi plebános, mint ilyen 1821-ben Nyitra-Zerdahelyre ment át, hol mint hiveinek gondos és hű lelkipásztor 1852-ben május 8-án meghalt.

2. Utána következett nemesjáci és kis-kuzmici Malocsay József, szül. 1817. febr. 25-én. Tanulmányait nagyjából Nyitrán végezte. 1840-ben pappá szenteltetvén, nagybossányi, aztán mocsónoki káplánnak küldetett. 1845-ben a nyitrai papneveldeben tanulmányi felügyelő, 1847-ben az egyháztörténet és kánonjog helyettes tanára, 1849-ben a bibliai tanulmányok rendes tanára, 1852-ben nyitra-zerdahelyi plebános és a kovarci esperesi kerület infirmarius 1861-ben átment Nagy-Bittsére plebánosnak, hol 1875-ben szept. 22-én meghalt. Körültekintő eljárása és rendszeretete minden itteni hátrahagyott nyomán meglátszik. Igyekezett akkor még zsenge korát élő plebániának számadásait és vagyoni állapotát rendbehozni. Nagy érdeme, hogy az 1858. évi tagosítás alkalmával sok türelemmel és fáradsággal a plebániái földeket rendbeszedte. Ő tesz egyúttal említést egy 300 □-l nagyságú faiskoláról is, mely a kath. plebánia vagyonához tartozott, de melyet a lutheránusok a saját faiskolájukkal egyesítve nem akartak többé a katolikusoknak kiadni, míg végre a mostani plebánosnak sikerült egy új és elkülönített faiskolára való 300 □-nyi tért a községtől a régi helyébe csereadományképp

kieszköztetni. Ez a faiskola a boldog emlékü Roskoványi Ágoston nyitrai megyés püspök által kegyesen kiutalványozott költségen bekerítettett és befásított.

3. Malocsay József után következett Gerometta Jenő nagybittsei plebános, kivel az előbbi helyet cserélt. Született 1819-ben Zsolnán. 1842-ben pappá szenteltetvén, 1853-ban nagybittsei administrator, 1855-ben ugyanott plebános lett. 1860-ban nyitra-zerdahelyi plebános-helyettes, 1861-ben ugyanitt plebános, mint ilyen meghalt 1887-ben. (Szép tehetségű, de különlegességekre hajló, nyugtalan lelkű férfi volt. Szerk.)

4. Utána következett a jelenlegi plebános Hayek Vince 1887-től. Nyitra-Zerdahely plebániájának kegyura 1821-től a Zerdahelyi család volt, míg azt Zerdahelyi Petronella szül. Klobusiczky, Zerdahelyi József es. kir. kamarás özvegye 1862-ben Roskoványi Ágoston nyitrai megyés püspök kezeibe visszahelyezte, mely időtől fogva Zerdahely kegyuraságára nézve „liberae episcopalis collationis“, azaz olyan, a melynek adományozása egyenesen a püspök jogkörébe tartozik.

Telefon.

Sch. J. Budapest. Julius végeig volt kifizetve.
U. A. Alsó-Sebes. 1897. végeig.

R. Dubodjel. Tisztelteti távirás özmerőse innen a szomszédból. Nincs az az amerikai ember, aki nála nagyobb energiával kezelné az életet; hamisítatlan horáciusi humorral néz mindent.

T. Nagy-Bittse. A ki eszméért, elvekért küzd, nem keresheti az emberek tetszését. Elvem nem embereket, de ügyeket szolgálni, legjobb meggyőződéseim szerint. Az ellenkezője könnyebb, ez meg üdvösebb, ha sok önmegtadadásba kerül is. Jól esik tudnom, hogy eljárásom gondolkodó olvasóim rokonérzésével találkozik és hogy éppen a képzett főkből találunk vizsgálóra fejtegetéseim. Szép soraiért fogadják köszönetemet.

Papanek Lajos dr. Holics. Uraságot nem ismerem személyesen, abból azonban, hogy országgyűlési képviselő volt és jogtudori címe van, következtetem, hogy a társadalmi illetenben nem lehet teljesen járatlan. Az a levél tehát, melyet az ön neve aláírásával ma kézhez vettem, nem lehet az ön levele, azt csak kocsisa, ökrésze, vagy valamelyik szolgája — ha van — írhatta, visszaélve az ön nevével. Figyelmeztetem azért, hogy vigyázzon embereire, nehogy kompromittálják személyét, mert egy jogtudornak csak nem lehet ambicionálnia — az istálló-szagot. Nekem legalább, aki magam is tudor vagyok, ez a felfogásom a művelt emberről.

M. Aussee. Szíves üdvözlét az Alpok szép országába. Nagyságod fáradhatatlan elméje még ott sem akarja elismerni, hogy fárasztó munka után édes a pihenés. Ilyenek azok a nagy elmék, csak nem szeretnek pihenni, pedig a testnek is vannak jogai.

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

mütrágyával

érhetőek el

Hungária mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.